

Hastadius, Laurentius Estonis Jwle-comoedia.

Tryck // F1700 / 2196 (fotolit. reprod. i 3 ex)

Tillkomstår 1639.

Digitaliserad år 2019

National Library
of Sweden

DEDICATIO.

och alla heliga Englar then ewiga
Herligheten / och Saligheten niuta
måge.

Hwilket Hierta will icke här öfwer
medh tusende frögder fullt wara / och
lika som i fullan dans gå? Sanner-
ligh / hwem thenna andeligher Frögden
och fridhen en gång i sitt Hierta fin-
ner / hans modh och Sitt warder som
en Örn strax upflygandes / och all
thenna Werldlige Lifz Frögden och
Wellusten / sampt alt hwad i Werl-
den höge och stort ähr / all Konst och
Gunst / Macht och Pracht i wädret
slåandes: Ja! Ingen ting skulle ho-
nom så får wara / som honom ifrån
wärs Herres Jesu Christi söta Kär-
lighet / och stora Frögde stillia kunde /
honom wore intet annars till sinnes /
än han allberedt wore i Himmelen
hoos sin käre återlösare och Fressare
Jesum Christum. Hwar aff Hiertat
nu fullt wore / thet ginge vp igenom
munnen / att vthi selska viden hör-
des

A iiii

DEDICATIO.

des then innerliga Hierteans Frögden: Mund och Tunga wore fulle aff berömmelse: Kösten begynte tå att klinga medh then Himmelska Härskarens Music / och triumpherande Kyrcian / Gloria in Excelsis: Och medh then stridande Kyrcionnes Jordeiska Cantoreij: In dulci Jubilo. Item, Losuat ware tu Jesu Christ / at tu Menniskia worden äst etc.

Når Jagh emot thenna lustiga och frögderijka Jwlofest vplyffter minna Tanckar / och (så wijde thenna swagheten medgiffwer) thenna högga Gudomeliga Hemligheten bestådar / och migh ther och belustar / Kan Jag igenom Guds Nåde och Andel / ingalunda vnderlåtha / med mindre mitt Hierta medh David stunger en ny Wijsa om en Konung / etc. Swillken ähr then dageligaste ibland Menniskiors Barn / hans Läppar teckeliga / och Gud hafwer honom therföre wellsignat i winnerliga / att han ellskar

Kätt

Sal. 45.

DEDICATIO.

Rättfärdigheet / och hatar ogudachtigt wäsende / hafwer och Gudh hans Gudh smordt honom med glädienes Dllia / meer än hans Medhbröder.

För thenna Orsaak skuld / hafwer jag wågat (wille Gudh / jag hade wäll och lyckelig träffat) min Andeliga Zwlafrögd och gode nyie Tijdender / om then lille Jesu / och nyfödda Juda Konungen wchi thenna Comoedia, effter Poetisk Art och wijs / Eder / J Edle och Wellborne / Högtachtade och storgunstige Befordrare / sampte Edle och Wellborne / Högtährade / Gudfruchtige och Dygdesame Fru och Matroner / mijne gunstige Befordrerstor / tillschriffua och dedicera. Menandes migh här medh mitt (aff Gudi) förlänta Pund / honom till åhra / och gemenheten till bästa anwenda / såsom och E. W. W. och G. emot migh och mijna till en yterligare affection och Befordran epwäckia.

Jins och i then otwifflichtiga me-
ning /

A v

DEDICATIO.

ning/ther **E. W. W.** och **G.** wille thet-
ta mitt ringa/doch Christeliga Arbe-
te sigh gunsteligen behaga låta

Nwar medh jagh **E. W. W.** och
G. vthi then alldraghögstes Nåde/be-
skydd och besterm / till lyckeligh och
långh Lijffz beständige Sundheet /
och till många Frögderijke Iwlafe-
ster aldratroligast will hafwa befa-
lat. Aff Warnemynde Skank then
1. Maij Anno 1639.

E. W. W. och **G.** tiänst-bered-
willige

Laurentius Oest. Hastadius
Vasb. Concionator Castr.

Jesus

Ivle-Comœdia.

7

När Guds goda Barmhertigheet /
 Förnam then stora Elendheet /
 Medh Sorgfulle hierta hon fram stegh /
 Och för Guds Ansicht nedersegh /
 Och lade Supplication,
 In för Guds höga Nåde Thron:
 Vadh Honom inter nederstå /
 Then Honom hade fallit frå /
 Och sade medel sinnas på /
 The honom wäll behaga må
 Hwar aff hans sanna Veritet,
 Och hans strenga Retsferdigheet /
 En skulle någon Drätt skee /
 Och hon ey sielfwer lijda wee.
 Och nemde itt Temperament,
 Ther medh han wore wäll contentt
 Som åhr / att hans Enfödde Son /
 Medh stliga skulle / aff sin Thron /
 Anraga Mandom / lijda Dödh /
 Och så ther till then bittra Dödh /
 Och taå sitt arme Creatur /
 Vhr Sachans Gern och Skadebör.
 Ther rådet rechtes Gudi wäll
 Effter ther tillfands billigh Käll,
 Och frågade så Sohnen till /
 Om han therföra lijda will.

B

En

Gen. 49. 10

Job. 1, 14.

En sådan nesa / Spott och Skam /
 Och bliffua werldzens frelserman.
 Ther till han ganska willigh war /
 Ty han och så stor kärleek baar
 Till Menniskan sitt Creatur /
 Som Edlast war Ibland all diur.
 När nu från Juda tagen war /
 Kegerings Spiran / war han snar /
 Och gaf sig nidh till oss på Jord
 Att blifwa Rött / Gud; Faders Ord.
 Rätt när Augustus Kaysar båd /
 Måst hade Werlden i sitt wäld /
 Och lade en Beskarning på /
 Then alla måste vndergå /
 Ja ! Högh / och Låg / och Arm / och Rijk /
 Maria / Joseph och tillij /
 The reste strax till Berlehem /
 Att man ther måtte finna them.
 Och så the wære komne fram /
 Blevf Jesus född wår Frelserman /
 Aff Ene Jungfru reen och klar /
 Och ther är thet stor vnder war.
 Ty rätt så sade Gabriel /
 Propheeter och aff samma ställ.
 Ther öfwer heela Himmels Chor /
 Loffsiunge Gudh medh Stemma stor.

Ivle. Comœdia.

9

På heerderna på samma Dri/
 Fast trodde thet them bleff kungjorde/
 Strax gingo the aff Englens taall
 Bort till then Slemma åfnastall.
 Och funno så then Edle Skatt /
 I Krubban lagd/och född then natt.
 På prissade the Herren Gudh
 För sådan Nåd/och sådant Budh.
 Englarna på Jubilera /
 Dieflarna the Ejulera.
 Sjunt Kökelse/ Mirram och Guld /
 Wardt på föråhrt then Herren huld/
 Och aff the kloke wijse Mån
 Som komm' aff österland thet hån:
 Ja: Herodes lätth sigg höra /
 At han och så wille göra.
 Men Gudh som hans Falskheet förnam/
 Affwende honom thet till skam.
 Thetta Budskap tu gladeligh /
 Anamma och tro stadelig /
 Jesum tu här med haff i minne /
 Som tig frelste från all pijnne/
 Och baar till tigh Rettsferdigheet
 Hoop Gud/barn skap och Sallgheet.

os(o)so

Bij

ACTUS

ACTUS I. SCENA I.

Och Herren Gud ångrade / att
han gjorde Menniskan på Jor-
denne / och thet bekymrade ho-
nomi hans hierta / Gen. 6 / 6.

Gudh Fader.

Jehova lo-
quitur.

Joh. 1, 1.

Matth. 3, 17

Matt. 17, 5.

Col. 1, 15.

Ebr. 1, 3.

J Förstonne aff Ewigheet /
Ea war mitt ord hoos migh beredt.

Gudh thet ewiga ordet war /

Som all Creatur skapat haar.

Samma ord är min käre Son /

Then hoos migh år i Himmelschyon,

Then som jagh hafwer födt i dagh /

Och till then jag haar gode behagh.

Han år mijn Substans och beläth /

Min Herligheet och Majestät.

Retiferdighetenes Sol klar /

Min Herligheet sken dyrebar.

Honom Englarna Hembära /

Loff och Prijs och lijta åhra.

Med migh och then H. And /

Jee treenigt Wäsende sand /

Med thenna haer min käre Son' /

Then alltid år migh till stor mon /

Jagh

Iwla-Comœdia.

II

Jagh migh wäll benöija kunne/
 Fast jagh ingen annan funne.
 Behan Englar kan jagh blifwa/
 Ther kan hwar migh effter gifwa.
 Mennekian hon haar migh argat/
 Och mit reena Samweet Sargat.
 Behan Himmel/ jord/ Creatur.
 Wäre jagh sann nogh / wijs och pur.
 Doct haar migh twingat mijn Godheet/
 Och ewiga Barmhertigheet/
 Jagh skapade Himmel och Jord/
 Ther gjorde jagh alt medh itt Ord/
 Gräs/örter/Foglar och så Diur/
 Hware effter sijn Art och Natur:
 På ther sidsta så mildeligh /
 Lätt jag ther till beweta migh/
 Och Kapte Mennekian of lijf/
 Giorde henne aff gäffuor rijs/
 Henne klädde medh Heligheet/
 Medh Ofkyld och Ketterferdigheet/
 Så at hon of kunde ähra/
 Och medh lust of riänst präktera,
 Aff allo hierta/Siäl/och Modh/
 Aff helige obesmittat Blodh.
 Ty wij vchi hennes Näsa
 En lijffachtig Siäl inbläse.

B iii

Act

Att hon kunde förlusta sigh /
 Wij Eden prydde skätelig /
 Medh allahanda örter skön /
 Och alt omkring medh träden grön:
 Förbundzens träd stod mitt vthi /
 Thet skulle för them vara frij /
 Thet måtte the en röra wiidh /
 Om the Gudh wille hafwa blijdh /
 Aff annor rå jag them loff gaff /
 Att hempta/plock^o och äta aff /
 Jagh lade them och straf vppå /
 Så frampt the wille öfwergå /
 Och smala trädh på ondt och godt /
 Så skulle the bliiffua till Spott /
 Och wissertligha döden döo /
 Förån the komm² aff thenna dö /
 Och så i alla Ewigheet /
 Ingella thet som war försedet /
 Med ewig Qual i Helfwete /
 Och ropa thet ach wee / ach wee /
 Eva thet Budh aff Sinnet slog /
 Ty ormen henne snelt bedrog /
 Medh äplet vthaf Wißdoms trädh /
 Thår aff hon och gaff Adam medh /
 En achrandes migh Herren Gudh /
 Som thet på satte strengt Förbudh /

Thet

Thet om war mig aff Hierrat Ledet/
 At jagh haer henne nåd beredet/
 Och henne medh mång Gåffua skön
 Begåffuat/år nu thet min lön?
 Thet klagar min Kettferdigheet/
 Och min allwarlig Veritet,
 Om thetas synd och stora Fall/
 Och fodrar them i dödzens Quall.

ACTUS I. SCENA. II.

Sanning och Kettferdigheet
 Komma till hopa / och tala widh
 hwar andra / om then salna Men-
 skian.

Kettferdigheet.

Justitia är nampnet mit/
 Medh Herren min är jag allt itit/
 Jagh fodrar Execution,
 Alt öffwer then transgression
 Som Menniskian i Paradijs
 Haa giordet / så hon meer klook och wijs/
 Begårte wara / ån som Gudh
 Tillätte hade i sijn Budh.
 Ach : Synstet Veritas see tu /
 Thet Menniskian får lön rätt nu.

San-

Sanning.

Veritas.!

Jagh heter Jungfru Veritas,
 Min Moder är Frw Charitas,
 Aff Gudz väsend jagh borhen är/
 Vthkradh till hans dotter kär.
 Effter Meniskian föll i frä
 Budit/så kan jag eij affsä/
 Med mindre än hon straffas må/
 Hwar må Justitia nu gå?
 Wij wille henne klaga ahn/
 Och see om rätt eij finnas kan.

Justitia.

Rettferdigheet.

Sj! ther seer jag then Jungfru sin/
 O Veritas: kär Syster min.

Veritas.

Sanning.

Justitia min Hiertans kär/
 Hwar war tu/ medan jag war här?

Justitia.

Rettferdigheet.

Jagh gief uthi then örregard/
 Ther Meniskian hölt wachte och wärd/
 Och mente ar alt wäl tilstodh :
 Men jagh fick strax itt annat modh/
 När jag fick see medh stort förrreer/
 Att Adam vthaff äplee beet/

Som

Iwle=Comœdia.

15

Som aff thet trådth affskurit war /
 Som Herren Gudh förbudit haar.
 Ähr thet aff hiertat elska Gudh /
 Hans Rätter hålla / tagh och budh?
 Thet gjorde migh i Hiertat wee /
 Att iagh then harmen skulle see /
 Jagh kan thetta en gå förbi /
 Jagh träder fram för rätten frij /
 Ty thet ähr os skedt till föracht /
 Thet Eva haar till wågh bracht.

Sanning.

Dhet wille iagh och klaga om /
 Och sådant för Guds strenga Dom
 Anklaga / ty så fodrar thet /
 Och tin strenga Rättferdigheet /
 Hwar nu eij Guds Barmhertigheet /
 Hon alldeles förtager thet /
 Och störter om thetta wårt främ
 Ty hon är och aff gudlig Stäm.
 Ach kåre Syster see hwem står
 Thet borre medh guld färgat haar.
 Wist ähr thet en Gudinna skår /
 Som rätt och sanning hafwer kår /
 Hon är Sorgfull i Hierte root /
 Hwem tro haar brutit henne moor.

B v

Iwij

Veritas.

Wii wele tala henne till/
Dch fråga om hon föllia will.

Iustitia.

Rettferdigheet.

Iagh tror thet är Barmhertigheet/
Ja/hon kan lijda nogh Förtreet/
Medh wår saak blijr intet bewendt /
Om hon får weta wåre Intent:
Wii wele låta thet bestå/
Dch inthet nu till henne gå:
Ach kåre Syster tro man frij/
Hon skijn för råtta snart som wi.

ACTUS I. SCENA III.

Nåd och Barmhertigheet wees
flagar öffuer then Fallnas Men-
niskians Straff.

Barmhertigheet.

*Misericor-
dia.*

Ach! Ach min hiertelig Godheet/
Thet är migh rått aff Hiertsat ledet/
Att iagh skall stå och see vppå/
Att Adam skall för Råtta stå/
Dch Eua Hustrun åffuen så/
Jag Fruchtar hwad för dom the så.

Ach

Ivle Comœdia.

17

Ach huru onde står them nu för /
 Them wisseliga döden bör /
 Sij! then strenga Ketsferdigheet
 Med sine Syster Veritet,
 Skaredha med sin Skarpa Swerd /
 Och fodra thera aff thenna Werld /
 Jagh weet the protestera hårdt
 Och willia att the kastas bårt /
 Wht thet diupa helfuere /
 Ther som är ewigh Sorg och Wee.
 Kan ske thet är them vppenbaar /
 At jagh Saken förlorat haar.
 Ach! Ach huru migh jemrar thet /
 Min Godheet och Barmhertigheet /
 Jagh finner ingen Advocat,
 Som för then höga Magistrat,
 Kann thenna saak så settia till /
 Som iag thet gerna hafwa will /
 Ty här måste för lijkning skee /
 Jagh tror wist Gud will Nådhetee.
 Ther till migh tvingar min Godheet /
 Som månger well beröma wees.
 Jagh theras Nådth will taga an /
 Jagh hoppas mie Intent går fram.

ACTUS

ACTUS I. SCENA IV.

Kettferdighett / Sanning och
 Barmhertigheet / stå hwar andra
 till retta in för Gud Fader / om
 thet fallina Menniskio schlechtet.
 Kettferdigheet flagar.

Rettferdige och sanne Gud /
 Tu som genom titt Ord och bud /
 Haar skapt hwad i werlden är /
 Ehuar thet fins här eller thår /
 Och Menniskian then ligla Werld /
 Effter titt beläch / wijs och lård /
 Thet hon affslädde skammeligh :
 Och så forsagh sigh emot tigh /
 I thet hon aff förbundzens tråd /
 Togh åplet nid och ätt af thet.
 Nu haar titt högha Maiestet /
 Som bliffwer wihi Ewigheet /
 Giffuit tin budh och strenga lagh /
 Som wara skulle dagh från dagh /
 Att hoo thet göra drista sigh /
 Han skullee döo ewinnerligh /
 Thet war aff titt höghwijsa Råd /
 Allsa bestelt rätt uthan Nåd.

Du står här tin Ketterferdigheet /
 Och klagar thet titt Mästeet /
 Och beder att tu skaffar Kett /
 The ha tin budh iw öfwerträde.
 Jagh tror ey mig må skee förnär /
 Ketterferdigh Gud och Herre får /
 Stört ned y pinnan vthan Nåd /
 Then som försmär titt wijsa Nåd.

Barmhertigheet.

AL E nei / tu fromme gode Gud /
 Btänck en annor lagh och budh /
 För skon titt arma Creatur /
 Som tu wäll skapte reen och pur.
 Tänk på mig tin Barmhertigheet /
 Som bliffuer i all Ewigheet /
 Tin Godheet är hwar morgon ny /
 Och räcker vp till Himmelsky:
 Så wide som Himmel står från Jord /
 Är hon öfwer them frommom spord:
 Så länge frön öftan wästan är /
 Skill från them synden Herre får.
 Tu Menniskan iwll kenne räte /
 Hvad thet är fören swaghan äte.
 Som Gräs på marcken hon wäll står /
 När winden blåß thet plat förgår /

Psal. 145.

Psal. 57.

Psal. 103.

Hon

Hon swiikin är aff ormsens list/
 Ja! diupt i Synden fallen wist;
 Therefore Gud min Fader kär /
 Jagh ödmuikt för tigh faller neer.
 Tånc wäll på tin Rettsferdigheet /
 På mig och tin Barmhertigheet/
 Finn medel att wij både twä/
 Medh åhran må för tigh bestå.

Veritas.

Sanning.

Mer så tu Clementia,
 Alt med tin Eloquentia,
 Migh tycker tu tigh billar in /
 Jagh skall förlora åhran min?
 Westu at Guds Sandferdigheet/
 Hon blifwer uti Ewigheet /
 Then sigh så longt och wide vrbreer /
 Så wide tu skyn på Himlen seer/
 Mon tro jag för tig wiika mär?
 Thet är iwarätt som jag på står.
 Gud är sanferdigh westu wist/
 Hans Sanning må en lijda brist/
 Hon blifwer stedz i Ewigheet/
 Rätt som tu hans Barmhertigheet.
 Tu store Herre Zebaoth /
 Tu then nijtellskande Zeloch /

Psalms 117

Jag

Iwla Comœdia.

21

Jagh tror wist at tu dömer så
 At Menniskan sin lön må få/
 Och pinnas vthi Ewigheet/
 Ty lagh och rätt the fodra thet.
 Hon hade vthi Paradijs/
 Thet hon war både klook och wijs/
 En stor Frögd effter Sitt begär/
 Ja! större än i werlden här.
 Alt hwad hennes Hierta luste/
 Allsköns Frucht then allra bäste.
 Adam hölt thet Ringa wara/
 Ja/han wille meer sörfara.
 Paradisens Spasseregång/
 Han war för honon alt förtrång/
 Han wille wara Gudi lijk/
 Och öffuerst vthi Himmelriik.
 Thet war itt mehta öffuermodh/
 Som rå i Adams Hierta stödh,
 Jag tror ey han begära skall/
 En annan dom i thetta fall/
 Om well skal gå i Werlden till/
 Sanning sin framgång hafwa will/
 Himmel och Jord en gång förgå/
 Men Sanning skall lit well bestå.

—(o)—

Kett.

Iustitia.

Kettferdigheet.

Huru rätt så talar tu /
 Haf / kära Syster / tack rett uui /
 Att tu så well och oppenbaar
 Rätt Sanningen vthralat haar /
 Skall Gud see genom fingren så?
 Huru kunna så wij bestå?
 Och såsom thet kan alldrig skee /
 Gud andras till sitt wäsende:
 Allså Omögeligt ähr thet /
 Att Menniskan eij står sin rett.
 Gudh / här står tin Kättferdigheet /
 Thet står och tin Sandferdigheet /
 Faste som en Demante mur /
 Och fodra / tu thet Creatur /
 All vthan Nåde straffa må /
 Som vthan saak föllrig i frå.
 Stat Herre vp i wreden tin /
 Tagh swärder / Spant tin boghe fjnt
 Legg tina pijslar thet vppå /
 Och Menniskan förderfua så.
 Låt regna af tin Himmelschron /
 Eld / Swaffuel / och them en förskon /
 Till lön tu them D wäder Send /
 Vplyft tin Hand och war behänd.

Thren. 2.

Psal. II.

Nu

Iwla-Comœdia.

23

Du fore titt Swård widh Stjdan binn /

Och straffa them i thetta Sinn /

Låt see att tu Rettfärdig äst /

Låt onskan få sin rätta räst.

Barmhertigheet.

Barmhertige och milde Gudh /

Sanning.

Rettfärdige och sanne Gudh.

Barmhertigheet.

G Tu Guddomlig Majestet /

Bnd migh at tala för tin Rett.

Tijn Sanning och så tin Justitz,

The haa medh skarpt taal och Juditz,

Barmhertigheeten vndertryckt /

Och från titt wäsend vthelycht /

Om Wensskian i thetta Fall /

Alt vthan Nåde straffas skal.

Hålt ; itt skönt medel och påfund /

Migh före kom på thenna stund /

Sij: tin enfödde käre Son /

Ein Hiertans lust och äre Cron /

Then tu födt haat af Ewigheet /

Han Syndabörden draga weet /

Och stiger aff sin Himmel nedh /

Wih en Jungfrus kysske qwedh /

E

Och

Psalms 45.

Psalms 76.

Misericordia.

Veritas.

Misericordia.

*Consilium
de mysterio
Incarnati
onis filij
Dei.*

Och på sig tager Menſkio hamn /
 Ther med tin wrede ſtillas kan /
 Bpffyller lagen / lïder Död /
 Och freller Menſkian af Nöd /
 Och werſwar henne Saligheet.
 Si / rå kan tin Kertferdigheet
 Tillyſſeſt ſee : tin Sanning båd /
 Hon lïder rå en öfwerwåld /
 Ja / hwarken ſkam eller förreer :
 Ther rådr iagh / tin Barmhertigheet.
 Här medh från Sathan / Synd / och Död /
 Fri bliffuer hon / och från all Nöd /
 En helfwete rå ſkada kan /
 En tin Son är Betallningzman.

Gud Fader.

W må tu ſiunga Gloria,
 Hoos tigh ſins nu Victoria,
 Tu haſſuer wunner / min Godheet /
 Och min fromma Barmhertigheet /
 Så ſant iagh leſſur och Herren är /
 En Synders Död iagh en begår /
 Men at han må om wenda ſig /
 Och leſſua så erwinner ligh.
 Well an / min Hiertans kåre Son /
 Far hån min Hiertans wårde Cron /
 Far

Zwla. Comœdia.

25

Far hån och lått förbarma tigh /
 Alt öffuer Menniskan / som mig
 Förörnade margfaldeligh /
 Och wreden min togh vppå sig /
 Hielp them af Syndzens stora Nöd /
 Och lijdh för them then bittra Död /
 Lått them medh tigh ewigt leffua /
 Ty Werlden will iagh tigh giffua.

Gudz Son.

Hertans kära Fader min /
 Gerna gör jagh willian tin /
 På migh tager tiånars hampn /
 Honom giff i döden fram /
 Gudomen jag håller lönn /
 Mandomen han thet en sön /
 Pijnan gerna vnder går /
 Döör / och sedan strax vppstår.

Gudh Fader.

Döden tu en blifwa skall /
 Ty så haa spædt Propheter all :
 Att när tu ormsens huffuudh haar
 Förkrossat / jagh tigh så strax taar
 Vhr helswete och frelsar tigh /
 Ty tu förhoppas vppå migh.

E ij

En

Heptasjå.

En andligh Sådth jag gifwa will
 Tigh / och itt öfwer namn i her till /
 För hwilket all Knå böija tigh /
 Och alla tungor offentligh
 Bekenna / quinnosåden haar /
 Sitt sårthe öfwer Ingla skaar.
 Och är i lijka Majestet /
 Medh migh / och lijka Herlighheer.
 På höggran min tu sitta skall /
 Till thes jagh till en Forapall
 Nedh legger tina Fiender /
 Schwart the finnas här och her.
 En ringa tidh i her wara skall /
 Att tu skal nedh om Englar all
 Förnedras / doch strax will jag tigh /
 Medh åra Cröna ewighligh.
 Retferdighhetenes Sol klar /
 Tu wara skal then dyrebaar.
 Ty tu skal liusa öfwer all /
 Bithi war Himmels Frögdesal.
 Himblars Himblar occupera,
 Werlden all Illuminera.
 Förny tu åst min Gende Son /
 Then jag idagh migh till stor mon.
 Psalm 8. Föde haffuer: Eska vthaff migh /
 Hedningarna jagh giffuer tigh /

Till Arffuedeel och Egendom /
 Sampt hela Werlden rundt här om.
 En Herre jagh tigh göra will /
 Och öffuer alt iher som är till /
 Fäår / Oxar / och Wilddiuren sijn /
 The skole alle wara tijn /
 Fisk / Fogell / och hwad finnas kan /
 öffur alt ästu Befaldning; Man /
 Titt namn skal effrer Dödzens Band /
 Rätt herligt wara i all Land.

Then H. Anda.

När tiden nu förhanden är /
 Skal och min Krafft iher wara när.
 Och quanno Säden göra reen /
 Att hon aff Synden ey får meen /
 Ty vthan Synd och Manne Blodh /
 Skal födelsen tin wara godh.
 Aff Skaparen itt Creatur /
 Tu wara skal / mot all Natur.
 Medh Frögd-Olian iagh smörta skal
 Tigh / meer än tine Bröder all /
 Tigh sambla En Församblingh kär /
 Så lenge ihenna Werlden är.

Psal. 45.

G iij Gudh

Ivle-Comœdia.

29

Upsatte till en Kaysar bold/
 Och haffue Werlden i wårt wald.
 Augustus kallas wij i Rom/
 Ja! nu måst hela Werlden om.
 Wij haffue i wårt Regement/
 Alltid sökt Kijcksens Increment,
 Iw och syretino år/
 Och thet en vthan omsärg swär/
 Bemödat of i alla Sinn/
 At leggja Prijs och åhra inn.
 Wij haa så stält of moot hwar man/
 At ingen of beskylia kan/
 The onda wij medh billigheet/
 Som frommom hafwa gjort förreer/
 Wij straffat hafwa och gjorde wee/
 Bran Persons Anseande.
 Medh frijsk Hierta och Ordrom godh/
 Med Slugheet genom Riddesmodh/
 Haffuom wij tvingat Werlden all/
 Som vnderdånigh bliffua skall/
 Ach medh hwad Måda och Beswår/
 At sadant nu fullkändat år!
 Sör ån wij thesse många Land/
 Inaga kunde medh wår Hand/
 Mång Cavallier (om man tro will)
 Daar mættat sätta lijsfuet till.

En vthi the tolf Förste åhr /
 Beträngde hardt regering wår
 Pompeius och Antonius,
 Sampt Cassius och Lepidus/
 Och andre höge Herrar seer/
 Som man vthaff Scribenter seer/
 Them tvingade wis medh wår Macht/
 Och togho wår Saak i grann acht /
 Ther är then högste Gudh bekende/
 Som of the Riiken haar förblende.
 Man fruchtar att ännu en gång/
 Barbariske the stå på språng/
 Och willia hemnas sitt pressur,
 Hwars vpsät warder mangom Suur/
 Hwarfore tyckes vara gott /
 Att man betencker före att.
 Att wij/ wår Majestetiske namn/
 Medh Vnderfäter / Solck och Land /
 Måge ey Diminueras,
 Vthan heller Dilateras,
 Sampt och wår Krigsmunition/
 Må bliffua isin station,
 För vthan thec är thetta sant/
 Att Penningar och Proviand,
 Förskaffas in i rettan Tijdh/
 Att man ey tager misse wijdh

Iwla Comœdia.

31

Thet som behöffs när Kriigh angår /
 Aet landet rå en skada får.
 Hwarföre haa wij Decreterat,
 Doch förr well Delibererat,
 Aet leggia Contribution,
 På Herrar säs och Lege hion/
 På högh och lågh/på Frw och Mann/
 I hwadh Standen rå finnas kan.
 Aet hwar vchlägger en Ritz Ort/
 Thet är iw billigt/haa wij spore.
 Här medh wij vchi Gränker all/
 Soldater hålla till stort taall.
 Hwad öffuer är wij leggia in/
 Vchi wår Rentekammar siin/
 På thet wij rijket och wår land /
 Förswara må för hwar smans Hand:
 Thet till och så wår höghe Thron/
 Wårt namn och Reputation.

ACTUS II. SCENA II.

Joseph medh Maria göra sigh
 färdiga aet Reesa till Bethlehem/
 och låtha sigh beskatta / besluta
 thet aff Messiae födzle tijdh wa-
 ra förhanden.

G o

Jo

Joseph.

W In käreste haai i het sport /
 Att nyligen på thenna Dr.
 Aff Kensaren wår öfwerheet får /
 Iit strengt Mandat vthgångit ähr?

Maria.

A Eh nei: ty iagh en länge vthgår /
 Aff Ehr iagh het well wetha får.

Joseph.

W Andatet går ther vth vppå /
 Att skattas skole stor' och Smål
 Hwarföre wi wår öfuerheet /
 Bewiße wele Hör samheet /
 Och reesa bort till Bethlehem /
 Att latha skatta öf medh them /
 Som aff wår Faders David; ätt
 Ther samman komma: wist är het.
 Ja! tagom och i granna acher /
 Ther Jacob wår Prophet haat sacht:
 Att Hielten Siloh kommer rå /
 När Spjran tages Juda frå.
 Ja! när som all wår Herrligheet /
 Wår Friiheet och wår Rettigheet /
 Och gamble Privilegier,
 Sampt herliga Regalier.

Gen. 49.

The

Iwla-Comœdia.

33

The tages alle of i frå/
 Och vthi andras Händer stå.
 Så kan hwar see/art Herren får/
 Messias / wist förhanden är.
 Nu haffuer Gudh i wercker stelt /
 Och ändt hiit nidh then samma Hielt/
 Then tu min Jungfrw reen och skär/
 Nu wist vnder titt belche bär.
 Thet iagh fullkommelig förnam/
 När iagh tigh haffuande Först fan/
 Och wille rå boristuta tigh /
 Men Engelen förbödh thet migh/
 Ty han migh vthan Fruchtan bödh/
 Behålla tigh i all min Nodh /
 Och sade att then Sådth tu bär/
 Vthoff then H. Ande war.
 Tu honom Jesus kalla skal /
 Ty han blir Herre öffuer alt /
 Och Menniskian han frelsar wist/
 Från Synd och Dödth och Dieffuuls List.
 Iagh strax Befallningen antogh /
 När jagh från sömpnen min Vpstogh /
 Och ährar tigh i Werlden här/
 Näst Gudh/min Hiertans Jungfrw får.
 Och twifflar nu slet intet meer /
 In Frelsaren iwo hoos of är.

Ma

Maria.

Ioseph min Hiertans käre wen /
 Jagh ährar Eder och igen /
 Jahren min förlofwar Mann /
 I Ganning jagh thet säija kan /
 I gjorde rätt att i thet Budh /
 Som genom Englen Herren Gudh /
 Han eder vthi drömen goff /
 Hans willie lärde i thet aff.
 När Gabriel kan till migh kom /
 Thet samma talte han och om
 I Nazareth / så jagh thet war /
 Och sade migh thet vppenbar /
 Att jagh snart skulla föda så /
 En Son / som Jesus kallas må /
 Thet till och så then högstes Son /
 Som sittia skall på Davidz Thron /
 Och bliiffua in till ewigh tindh /
 Öffror Jacobs Nws en Konung bliidh /
 När jagh begynte vndra migh /
 Och sade / thet ey rijma sig /
 Att jagh en Moder wara kan /
 Förny jagh weet aff ingen Man :
 Så sade han : then helge And /
 Han anseer well titt Jungfrew stand /

Iwle Comœdia.

35

Och med sin Kraft han lagar så/
 Att tu Gud; Moder bliffua må.
 Och dock likwell en Jungfru reen/
 In bliffuer effter Födelsen.
 Therefore och then Herren får /
 Som vthaff tigh så födder är/
 Skal kallas Gud; ihens Höghstes Son/
 Och bliffua Werlden till stor monn:
 Och Engelen stadfeste thet/
 Medh Frenckan min Elizabeth /
 Som vthi höga ålder sin/
 Snart föder en Prophete sin/
 Jagh sade: Herrans tjänarin/
 Migh skee/alt effter Orden tin.
 Och effter nu/i therra fall/
 I Bethlehem / vpsyllas skall
 Michea goda Prophetei/
 Så kom och gör of fångna frij /
 Tu Hertog öffuer Ysrael /
 Så går of fram för allom well.

Joseph.

Jagh tackar Gudh min Fader får /
 Att jagh så höge benädder är/
 Att han migh till en Fosterfaar /
 Att Sonen sin nu vthwalde haar.

Maria

Mich. 5.

Ad Jesum.

Maria.

W In käreste / om wij gå fort /
 Snart komnom wij till stadzens
 Om thenna Stadh haar Micha salt / (port /
 Och thet år kunnogt öffuer ale.
 Wigh fruchtar thet år Folcken mæng /
 Herbergen warda of förträng.

Joseph.

J Agh will tilltala thenne Man /
 Och om itt Härberg hålla an.
 Hell sell / tu fromma Danneman /
 Tagh of till Härbergz om tu kan.

Wården.

J Kommen ale förmykt sent /
 En så i nu gott Logiment,
 Ty här år öffrigh ingen Saall /
 I måsten taga in en Stall.
 För Ehr år ellies intet Rum /

Joseph.

Gleme nogh / thet må wij klaga om.
 Maria / hwad år of till råd? /
 Skole wij bruka thenna Nåd?

Maria.

H Wad hielper / of står thet ey till /
 Hoo weet: Gudh thet så haffua will,
 Tagh

© Cucule
 Bethlebe-
 mitane u-
 tinam sci-
 ves quem
 hospitio
 acciperes.

Jagh giffuer migh roligh ther in/
Går före alldratårast min.

Joseph.

ROm medh migh in/min Jungfrum får/
Nödh bryter Jern/ itt Dröspråk är.

ACTUS III. SCBNA. I.

Christi Födelse kundgörs Heer-
derna igenom itt stort skeen / aff
hwilket theförarades / och åter
tröstade bleffuo aff Engelen Ga-
briel.

Tityrus.

Wi achtas här garsta Ringa/
Som hund ar måste wij springa /
När andra liggia / soffua sött /

Måste wij haffua mång stund trött/
När andra hwiilas i sin Sångh/
Vth måste wij i Slagg och Regn/
Ther öffuer wij rått qwijda må /
Att wij måste så ondt vrhstå.

Om Sommarridh Herhe och Först/
Om Winteren både Köld och Träst.

Dyrt nogh wij och betala må/
Ther wij till lönen skola få:

Alldra.

Aldramäst migh ihetta aggar /
 Och i Hierrat ganska naggat /
 Att wij en m: på rummet het /
 Så höra Evangeliummet /
 Som doch spörs öffuer Werlden all /
 Att en Messias södas skal /
 Then från Gud; wreder / Synd och Dödh /
 Öf frelsa will / alt medh sin Dödh /
 Ther aff en högt bedröffuar Man /
 Sigh trösta och hugswala kan.
 Ja iagh bekänner Sannerligh /
 Att ic thet wederqueker migh /
 Att Gudh then rätte heerden är /
 Som för sin hiord stor omsörg bär;
 Och giffuer them en ewigh Frögd /
 Medh sinna vthi Himmels högd.

Melibaëus.

Ennea syl.

L Hetsamma klagar iagh oppenbar /
 Iagh mins en när iagh i Kyrkian
 war;
 Gudh giffue iagh mätte forama tijt /
 Iagh skulle well höra till medh slijt /
 At iagh och så mätte höra så /
 Om Messias then wist komma m:.
 Wille Gudh ther wære nu then Gudh /
 Att han komme aff Himmelen niödh.

269

Iwle-Comœdia.

39

Ach! att aff Zion hielpen komme!
 Och of förlässa arma sagne.
 Dryper i Himblar / Gudh komme niidh!
 Och till föör of tin Nåde och Frijdh!
 Resferdigherennes Herre kår!
 Lijff och Saligheet send till of här!
 Kom snart wij lengra effter tigh!
 Hielp of arma / och war nådeligh.

Tityus.

Ach! Hai! hwad ringh skinn nu så klar!
 Jagh alldrig sådant förr sedt haar.
 O huru rådes jagh ther för!
 Aff Fruchtan stor jagh rått nu döör.

Melibæus.

För thetta Lius och then Klarheet!
 För thenna Glans och Herrligheet!
 Jagh rått en sådan Fruchtan bår!
 Jagh redo wist halfdödet är.

Gabriel.

Angelus.

För Ruchter en för then Klarheet ny!
 Som i nu see / här vnder sy.
 Jagh bodar ider frögden all!
 Then alt Folk wedersaras skall:
 In Preliaren i David; Stad!
 Idaggh är född / thes är man gladh.

D

Ther

Ther till i thet reckn haffua må/
 I sinnen barnet vppå strå/
 Vthi en Krubba : rått och slett
 Inswept i lindan : wist är thet.

Engla Choren.

Enneafyll.

E Hra skre Gudh i sin högsta Thron /
 Som Ehr haffuer skenckit sin Enda
 I Himelen och på Jorden Fredh (Son.
 Och Menschian en godh willia medh.

ACTUS III. SCENA II.

Tityrus och Melibæus, medh
 förvondran aff thetta Lius / skyn-
 da sigh medh hwar andra till
 Bethlehem / att skoda barnet som
 Engelen sade.

Melibæus.

A Ch huru wij rå bæssuade /
 När wij thet liuset singo see /
 När Engelen talte medh oss /
 Huru wære wij rå till modz?
 Doch huru Kinga som wij må
 För Werlden Skattas / så åhr rå
 Thet Budhskap aff oss achtat meer /
 An alt thet man i Werlden seer.

Nu

Nu achte wij en werldzligt prä /
 En thenna Frögd alt öffuergär
 Augusti Keystrig Majestet /
 Herodis Kongzligh dignitet.
 Wij intet achta moot then Frögd /
 Som os är redd aff Himmels högd.
 Ja / hwarken Dieffuul eller Dödh /
 Skall komma os på så stor Nödh /
 Att wij then Frögd försaka må /
 Ehuru tå medh os will gå.
 Förty ther medh är os bereedt /
 Barnskap hoos Gudh i ewigheet.
 Jagh ihetta uu wist säna weet /
 En jagh bran vthaff Kiärligheet /
 I Hiertat för Frögd emot Gudh /
 Tå till os kom thet Frögdebudh.

Tityrus.

Well an! kom Bror tår / lätt os gå
 Till Bethlehem / att wij see så
 Then edle Stätt / i Krubban är
 Herren Christus wår Frelsar tår.

Melibæus.

Rom/intet better är än thet /
 Kom fort os här ey dröia lett /

Dij

Ett

Till Berlehem alt medh en hast
 Fortgå wi/ och of Skyndom fast/
 Till att bese the Hielten bäl/
 Som all ring haffuer i sitt Wäld/
 Och will the arma Menniskan
 Förlossa i från Sarans Hand.

ACTUS III. SCENA III.

Heerderna förkunna Marice och
 Joseph hwadh the sedt och hörde
 haffua.

Tityrus.

Si här! Dror see/hwad thetta är/
 Som ligger vithi Krubban här?
 Ad Mariam.

Then ädla Piltren/hvem är han?

Maria.

Thet är Jesus war Frelserman.

Tityrus.

War wellkommen tu ädla Gäst/
 Som Menniska nu worden äst/
 Thetta Elend hoos migh bliiff/
 Sedan giff migh itt ewight Liiff/
 Meibæus.

Ach Herre all ring; Skapare/
 Min Herre Gud och Frelfare!

Huru

Huru må thet så komma till /
 At tu så ringa wara will /
 Och lägger tigh här nidh på strå/
 Som äger allt hwad ägas må.

Maria.

HWera haffuer Eder thetta sagt/
 Att iagh haar then i Krubban lagt/
 Som är wår sanne Frelserman /
 Och of allena hielpa kan.
 Hwem haffuer thetta Budskap förde/
 Och aff hwem haffuen i thet hördt?
 Att iagh then helga Börden baar /
 Som Schrifftten hon om talat haar?
 Käre säger migh vthan list/
 Hwar singen i thet wera wist?

Melibæus.

Her will iagh säia Jungfrw sijn/
 Om thenna ädle Sonen tin/
 Så wij hoos hiorden höllo wacht /
 Thet wij och görrom med gran achr.
 Så war wid pass om midnas tiidh /
 Så stodom wij och taltes wiidh
 Om Gud; Ord och wår Saligheet/
 Som of och flere är beredr.

D iij

Och

Och önske tiden wara när /
 Att födas skulle Herren kär /
 Sij! Oförmodandes rå kom
 Ett lius och lyfte kring of om /
 För hwilket wij försträckes så /
 Att wi halffdöda wære rå /
 Rå kom en Engel samma stund /
 Och badh of fruchta ingalund /
 För thetta lius och klara Steen /
 Som syntes rå för of allen /
 The wære gode Tidende /
 Som han of rå bebodade /
 En sådan Frögd war alldrig spord /
 Här nedre vppå thenna Jord /
 Ty frelsaren i Davids Stadh /
 Idagh är född / thes är man gladh /
 Itt sådan Tecken han of gaff /
 Ther wij nu taga mercke aff /
 Wij skulle finna Jesus swoept /
 Och i sijnkläder innewept /
 Och nederlagt i Krubbone /
 På Höö och Serå / som wij nu see /
 När Engl thet vchralat haar ;
 Strax bleffuom wij wäl mera waar /
 Ty Englarna siungo tilliik /
 Medh sin wellkingande Music /

Iwla Comoedia.

45

Ach! huru hörde wij thet Sång/
 Och vthi höga Himlen klång/
 Huru the figurerade,
 Och liuffligt musicerade,
 Och mykit Jubilerade/
 Och lustigt Triumpherade/
 Att Hiertat för Fröd i och språng
 Så wij hörde then liufflig Klång/
 Mågh tynchte iagh i Himlen war/
 När iag hörde then Himmelsk Staar.

Maria.

WEdh Hiertans Lust iagh weeta må/
 Huru then wißsan lydde så/
 Minnes i then så säger migh/
 Jagh riänar eder wißerligh.

Tityrus.

JA/gerna iagh tigh säija mon/
 Engla wißsan / så lyder hon:
 Ahraßke Gudh i sin högsta Thron/
 Som Ehr haßfuer skenckt sin enda Son/
 I Himmelen och på Jorden Fredh/
 Och Wenniskian en god Willie medh.

Maria.

JAgh, thessa orden göma skall
 I Hiertat mit vthi all Fall.

D iiii

Daf.

Præustus
 vite eter-
 na.

Enneasth.

Haffuen stor tack / för thetta Budh/
Belöne eder Herren Gudh.

Tityrus ad Mariam.

Et iagh ännu begära will/
Ach Jungfrw säg en ney ther til.
Lätt oss bestäda barnsens Mund/
Sampntaga thet aff Hiertans grund/
Till thetta tår alt wårt begär/
Hwar wij äre här eller thär.

Maria.

Thet må i göra säkerligh/
Sampntager thet rätt hierteligh.
Melibæus.

Efter wij alt thet haffua sedt/
Som nyligen är spord och skedt /
Och att alt så i sanning war/
Som Engelen förkunnat haart/
Så wille wij nu fara hän /
Bort till wår boskaps Hiord igen /
I medler tidh/ wij widt och brede
Behspridom thet wij haffue sedt /
Och hwad wij ther om haffua spordt /
Behaff the hellga Englars Ord.
Här medh tyff Jungfrw saar tu wäll /
För alla åstu Häll och Säll.

Joseph

*Nilhil Do-
mini am-
plexu swa-
vius esse
potest.*

Joseph.

Haffuen stor tack i Heerder får /
 Herren han ware eder när-
 Beskydde Eder allan tiidh /
 Och ware eder Godh och Blijdh /
 Beträfte och så orden then /
 Som eder sade Engelen /
 Till åbra helge namnet sitt /
 Och till Ehr Siåla Saligheet /
 Hon om ske Loff i Ewigheet /
 För sin stora Barmhertigheet.

ACTUS III. SCENA IV.

Magnificat Dominum virgo
 Maria suum.

Maria.

In Siål priisar storliga Herren /
 Och min Ande frögdar sig i
 Gudi minom Frelsare.

Ly han haffuer sedt till sine Tid-
 narinnos Kingheet / sij här effter war-
 da all Slechte migh saliga kallandes.

Ly then mechtige haffuer gjorde

D v

mech.

mechtigh tingh medh migh och hans
namn är heligt.

Och hans Barmhertigheet warar
ifrå slächte till slächte / öffuer them
som fruchte honom.

Han haffuer bedriffuit Macht med
sinom Arm / och förskingrat them
som Höghferdige äro vthi thetas
Hiertas Sinne.

The mechtiga haffuer han satt aff
sätet / och vpsat the ringa.

The Hungroga haffuer han medh
godh ting vpsylt / och the rikka haffuer
han låtit toma bliffua.

Han haffuer vptagit sin tidnare
Izrael / tenckiandes på sijna Barm-
hertigheet.

Så som han talat haffuer till wä-
ra Fäder / Abraham / och hans Sädh
till ewigh tijd:

Ahra wari Fadrenom och Sone-
nom och them hellga Anda.

Såsom thet warit haffuer aff be-
gijn-

gynnelsen/ och nu och alltid / i frå E-
wigheet och till Ewigheet/ Amen.

ACTUS III. SCENA V.

Dieflarna änglas och söria
öffuer Christi Födelse.

Lucifer.

Wee/ och wee/ ehwar iagh går/
Ehwad iagh sitter eller står/
Hwi år iagh så perturberat,
Hwem haffuer migh så vexerat,
Hwem haar migh i förågne natt/
Stora Qual och Pijna vppå satt?
Ey! thet Ebreische barn thet år/
Som födt år nu i Werlden här/
Om thetta barn en woro födt/
Hade iagh heela Werlden ödt/
Thet haffuer varit lust for migh/
Om iagh haar kunnat ewigh
Föra medh migh till helfwete/
Menniskan och giordt henne wee.
Hwem skall iagh thetta klaga för/
Hwem är then migh nu biistand gör?
Iagh kunne wäll tillförna see/
Att migh icc Inpass skulle see/

Act

Att then som Jesum Herrans Son/
 Medh tronne stadigt fatta mon/
 Then bleffue hans och icke min/
 Och komme en i piinan in.
 Dock weet iagh well en stor an hoop/
 Som med migh hoppa i en groop/
 Och löpa in i helffuete /
 Och tänckie en att thet är wee.
 Iagh önskar att stora och små/
 Rätt sådan en Inbildning få /
 Iagh förde gerna them med migh /
 Men någre få the achta sigh /
 Och wenda till migh ryggen sin /
 Och iagh får skam för mödan min /
 The wele en wara migh lijf /
 Men stunda effter Himmelrijf.

Beelzebub,

Iagh haßfuer Werlden reest omkring/
 Och stålt i wercket stora ting/
 Jag tror wist / thet är wiida spordt /
 Swadt iagh haar giordt på mången Dre.
 Medh Falscheet / Swick / Krig / Mord och
 Hoor /
 All Synd och Skam stå nu i floor.
 Men sij ! är thet en Lucifer,
 Wär Konung / som nu kommer thet?

Iwla Comœdia,

51

Migh rycker han är Wred och Brym/
 Wist har han en Cornelium,
 Jagh måste lister dröija här /
 Att iagh må spörjan hwad thet är.

Lucifer.

Pfui/Lucifer hwar är tin Cron /
 Hwi sitter tu en på tin thron /
 Pfui tigh tu siemma trull och Door /
 Tigh komme på all Plåga stoor /
 Pfui tu förbannat Dwinno sådh /
 Som migh pålegger Sådän småd. /
 Migh haar en något Mennsko barn /
 Giorde sådant wee / förreer och harm.

Engelen Gabriel förswa-
 rar Jungfrwn Mariam / och
 hennes Son / wår Frelsa-
 re Jesum.

GÅte listee tu dieffuul / tu sköna
 Morgenstierna / som aff Himme-
 len

Lucifer
 talar widh
 sigh sielff.

Maximè
 mentiris
 mendacis-
 sime men-
 dax.

len bort kastat är / tu förskemde Lasta-
 re och Lögnare / ja och lögnenes Fader.
 Man måste tin oförskemde / lögnacht-
 tige Mund listet tillstoppa / thet tu
 Jungfru Mariam för en Därligh
 calammierar, thet liuger tu som en
 Gudz och ährförgäten Lögnare äst /
 tu gör hennes oförkränckta adeliga
 Jungfrudom / then högsta öffuer-
 wäld och orett. Ty Jungfru Ma-
 ria är ibland alla Jungfrurs och
 Quinnors personer / som lessuat haf-
 fua / en Krona / ähra och prydnings.
 Hon är then dygde och ähre rikaste /
 then alldra tuchtigaste och kyskaste /
 alldra renaste och heligaste / herligaste
 och ährligaste / förtreffeligaste och all-
 drastuffligste Furstinna / Drottning
 och Kaysarinna / höghärat / obestec-
 kat / för / och effter Födelsen en
 Jungfru / och Gudz Sons Moder /
 then man alltid ähra / doch alldrig till-
 bidia eller anropa skall.

Sum-

Summa hon är alle lyske och dyg-
derijke Jungfrurs klaraste Spegell
som man låsa haffuer / Esa. 9. 8. Luc 1
25. Skulle wij tå icke meer tro Gudz
sandferdigha ord än som then lö-
gnachtige Dieffuulen. Ther tu och
then höghförtiente Frelsaren Gudz
ewiga Son så försmåder / att tu ho-
nom kallar then förbannade säden
(thår tu stelff är then allra förban-
naste) ther vthi liuger tu åter effter
tin gamle art och wane / ty han är
then wellsignade Quinosäden / i
hwillken alla slechte på Jordenne sko-
la wellsignade warda / han är then tiff-
huffuud skall sönder trampa / och Mē-
nistian från lagsens förbanñelse åter-
lösa / han är then wellsignade säden /
som then Första Menniskian / och ther
näst Patriarcherna loffuat haffwer / af
os ånglar dhrader och till bidhē war-
der / ja! en höghloffuat Gud i ewighet.

Lucifer manar Christum till Swidz.

N Welan / åstu tåck kom an /
Hår finner tu en stridzbar Man /

Jagh manar tigh kom an/kom an/
 Kom här/kom hiert på thenna plan.
 Jagh manar genom Phlegetont/
 Genom stygen och Acheront/
 Genom thet fasta Beel; bub; BUND/
 Genom min trelåffrige Hund/
 Som herer aff migh Cerberus,
 Jagh tror han gör och tigh itt puk.
 Jagh manar tigh genom Megæer/
 Alecto; sampt och andra steer/
 Genom swaffuel och eelden mijn/
 Sampt andre mine monstra grijm.
 Och tencker tu at dempa migh/
 Tu närmer hiert in till migh stigh/
 Jagh redeligh försecktar migh/
 Och mitte i hålen stinger tigh/
 (Såsom Moses then gamble narr/
 För någre tusend åhr sage haar)
 Jagh will tigh frijst och frammasa/
 Att andra må tillbaka stå.
 Itt Blodhbadh iagh vprätta will/
 Att makan alldrigh förr war till.
 Och effter thet tu drijstigh åst /
 Will iagh migh bruka alldrab åst.
 Härän/ Härän/ harr emor harr/
 Tu är min argste Wederpart.

Zwile-Comœdia.

55

Beelzebub.

A Eh hwem är then så Käller här /
 Then Saal wist icke ringa är /
 Munsligh iagh honom frågar rå /
 Huru thet med sigh haffua må.

Lucifer.

W En sijn! är thet en Beelzebub /
 Min trogne Wån / doch wchi miugg /
 Wår Rikes Råd och Sankeler /
 Höghborne Grefue och Friherr?
 Iagh honom min Nöd h klaga will /
 Och säija / huru nu står till.
 Till theta Beelzebub min Son!

Beelzebub.

G Glück zu / min Herre och min Cron.
 Huru står till Chrs Wyrdigheet
 Medh eder högga dignitet?

Lucifer.

S Tor Skada wij nu lijda må /
 Hedningarna gå oss i frå!

Beelzebub.

Huru rå?

E

Lu-

Lucifer.

Allena tu en Fremling är!
Som icke weet hwad Stede är här!
Beelzebub.

Räre! hwad haer sigh dragit till!
Ther är iagh gerna weta will.
Lucifer.

Daggh är föde vthi en Stall!
Jtt barn som of gör store Infall.
Beelzebub.

Hwad kan aff Stallen komma fram?
Lucifer.

Joen som gör of Spott och Stam.
Beelzebub.

Wan haffuer alldrigh ännu spordt!
Att burin är på thenna Jord!
En som tigh Inpass göra må!
Ther låter thenna och bestå.
Haar warit till någon gigant,
Som tigh har kufnar giordt Moorstand?
Hwar är Achilles och Xerxes,
Ulysses, Ajax, Hercules?
Ja Alexander then Monarch!
Honom war tu och all för starck:

Iwla Comœdia.

57

Nebucadnezar, Priamus,

Darius, Cyrus, Julius,

The måste falla tigh till Foot /

Och kunde en stå tigh emoot.

Hwar är then store Goliath /

Och Ilium then faste Stadh?

The haffua alle giffuit tapt /

Att thenna biidar / troor iagh tapt?

Ach hwaridh wiå thenna arma Muus

Behrätta i sitt litzla Hws?

Lucifer.

Jagh säger thenna litzle Muus /

Hon gör aff oss tre stort Confuus.

Ja! Ingen Hielte är så godh /

Som en för henne fäller modh /

Små fiender i alle fall /

Man ingaleda förachtra skall.

Beelzebub.

Ach täre / sägh mich dock hans namn /

Lucifer.

Kett Quinones Sådth heeer han.

Krafft / Underligh / Gud / Hielte / Rådth /

En ewigh Fader / Zebaoth.

Frids furste / Werldjens Frelserman /

Måst Jesus Christus kallas han.

E ij

Then

Hac qui-
dem vet a
dicis.

Then heela will och hielpa kan/
 Från alla Synder Menniskan/
 På hwilken i mång hundrat år/
 (Som alle stads i Schriffren står.)
 Naar hoppas Patriarcherna/
 Ther till och så Propheterna/
 Ther om Predicas alle stadh/
 I Kyrckior och i Closter medh.
 Datt ther wäro Lögn/ will iagh
 Ther Prästen plaprar dagh från dagh.

Beelzebub.

Wär starke Eld skende ther barn/
 Som sönderrijsfuer of wärt garn.
 Ey! lärt of doch ey fälla modh/
 Wär Saak kan än well bliffua godh.
 Wär bästa wijnu biudom till/
 Och see hwad ther aff wara will.
 Alla Ständer Convocera,
 Och en Krigshäär Conscribera,
 Och öffuer hela Landet wärt/
 Att stå of moot/blijr honom swärt.

Lucifer.

Wi måste haßua godh Förslag/
 Så frampt för of skall taga lagh.

*Diabolus
 vult cele-
 brare co-
 mitia.*

Wij

Medh stor Föröndran iagh bleff waar/
 En Grierna ny/ förmykt klår /
 Är iget för then skull mitt begår /
 (Så frampt ey annart hinder år)
 Att wij till samman komma må /
 Öppå en wijsdan Plan att stå /
 Medh hwar andra Conferera,
 Och om Griernan Discurrera,
 Nägit ther om Judicera,
 Och hwad rätt år Concludera :
 Så frampt wij wele kallas frij/
 Öppå wår Konst Astronomij.
 Först/ effter mitt Judicium,
 När iagh bestädar hennes Rum/
 En Grierna thet ey wara må /
 En the i Firmamentet stå.
 Thet er ey heller en Planeet /
 Eller en brinnande Comet,
 Planeter sitta högre öpp /
 Och haffua fast ic annart löpp.
 Cometer haffua en lång swans /
 Hoos thenna han ännu ey fans.
 Therföre år thet ic nytt liws /
 Som satt år vnder Himlens Hus.
 Iagh thenna gång ey drabba kan /
 Hwad för itt ting thet wara mon.

Caspar.

Jagh må bekenna thet är sant/
 Att thet är intet migh bekant/
 Hvad för itt ting thet vara må/
 Kan iagh thet intet vnderstå:
 Att så frampt hon en Stierna är /
 Ther om iagh dock stor twissuel bår/
 Naturligh hon en vara kan /
 Ther kan medh migh well see hwar man.
 En hennes lusa Qualitet,
 Lopp/stelle och proprietet,
 Rätt ingaled; medhgiffua thet /
 Att hon bland andrar åcknas medh.
 Ja/andra Stiernor åhr från åhr /
 Wara så länge Werlden står.
 Denne will en Subsistera,
 Bthan snart evanescera,
 Så snare hon effter Guds Befall
 Förråttat haffuer hår sitt fall.
 Ther wijsar migh motus och så /
 Att hon en Stierna vara må:
 En alle andre Sydera,
 Som öffwon till sin boning haar /
 På sitt wijs Circulariter
 Så/och så Regulariter,

Når som dagh år occulteras,
 Thennas stæn en Varieras,
 Jagh seer och thenna Stierna skön/
 Står i then nedre Region,
 Ther doch the andre Stierners Glansk/
 The haa fast högare Distans.
 Aff sådant alt jagh dömer här/
 Hon en naturlig Stierna år.

Balthasar.

Thessa alt jagh approberar,
 Och ther hoos/ thet defenderar,
 Att intet Elds meteoron,
 Then nya Stjärnan wara mon:
 Mon tro thet en Cometa år/
 Effter hon står wiidh Jorden när?
 Neij? thetta kan en heller see/
 Som i well kunna både see.
 Cometer löpa effuen så/
 Som Sydus thet the vnder stå/
 Men thenna ochtar intet thet/
 En hon går framåt rätt och slett/
 Och håller meer Contrarium,
 Ja: vthi Middagh wender om.
 Här aff jagh och förwisso weet/
 Att thet år intet en Comet,

Thet är wist något synnerligt/
 Och wijsar något vnderligt/
 Som Herren vppenbara will/
 Thet alldriugh war tillförne till:
 När thet är skedt / så tagz hon bort/
 Och syns en meer på thenna Ort.

Melchior.

Discoursen tin är richtigh noch/
 Thet i iagh Consenterar och.
 Men hwad tro hon betyda bör ?
 Thet är som man måst effterspör.

Balthasar.

Giff w ob sådant till förstå/
 Att wij tin Meningh höra må.
 Melchior.

SKall man här tala grundeligh /
 Så säger iagh vth rundeligh /
 Att wij tillsinnes för om här /
 Hwad som förr Propheterat är.
 Migh tyckes thenna Novitet,
 Betyder hans Nativitet,
 Som kallas är Quinnonnes Sådth/
 Ja/ Jesus Christus Herren medh:
 Ty såsom iagh påminner migh/
 Haar Bileam vthtyckeligh

E v

Sagt/

Sage/ar aff Jacob skall vpgå
 En Sierna/som klart skijna må.
 Sz är här medh och vppenbar /
 Hvad Esaias talar haer /
Esaia 9, 9. Att thet Folck som i mörktan dall
 Wandrar/itt storz liws skada skall.
 Meer säger och samma Prophet/
Esa. 60. 1 Liuset är Herrans Herligheet /
 Som skijna skall i Werlden widt/
 Att Hedningar och wandra tije.
Dan. 9. 24 An Daniel och Prophet/
 Han alså här om tala weer/
 Siwriho wekor är then tiidh/
 Som är bestemd aff Herren bliidh/
 O ffuer hans Folk och hellga Stadh/
 Thet sict han wera när han badh.
 All Synd rått rå betäckias skall /
 Försonas och misgernerig all.
 Så kommer ofi till Saltigheet /
 Then ewiga Rettfärdigheet.
 Så skall och vppå thenna Jord /
 Then alldra hellgste warda smord.
 Siwriho wekor som thet stå /
 Endaga wekor wara må.
 Shrs wekor iagh them falla kan /
 Siw år i hwario räcknar man /

Thee

Ivle-Comœdia.

65

Thet bliffuer fyrahundrat år
 Och nititio/som iagh förstar.
 Men nu är här en Quæstion,
 Som fodrar Resolution:
 När man thes taall begynna skall/
 Elliest förstås en Saken all:
 Thet på så giffuer man thet swar/
 Som Daniel sielff giffuit haer.
 Att från then tiidh/når thet på biudh/
 Jerusalem then staden Guds/
 Ifter igen vppbyggias skall/
 Så skall begynnas thetta taall.
 Och skedde så befattning then/
 När Konungen i Persien/
 Darius Confermerade,
 Thet Cyrus förr bewilliade.
 Att Templet skulle byggias foret/
 Vppå sin förra Stad och Ort.
 Longimanus han hade nu
 Regerat vthi åhren två.
 Att thetta sig så haßua må/
 Är klart vthaff Propheter två.
 När iagh thetta pondererar,
 Calculum och adhiberar,
 Så är thet fyra hundrat år
 Och Sexitio/(iagh såna mår)

 Hagai &
 Zacharie

S.

Sedan Befaldningen vthgick /
 Och man thet allment wera fick.
 Annu fattas trettio år /
 Förr än man fulla talet får /
 Nu säger Engln Gabriel /
 Så till Propheren Daniel;
 Och effter the Sextio två
 Och weter sin; giff och vppå
 Som göra / till år rechnade /
 Fyr hundradh octario tre /
 Si/rå skall Christus lijda Dödh /
 Och Juda Regementet Dödh.
 Här aff beslutar iagh med hast /
 Och håller thet för wist och fast /
 Att thenna vnderstierna klar
 Beryder / att nu kommit haar
 Messias / Gudh och Menniskia /
 Som många effter lengtat haar.
 Nu / welen i medh / söliq fort /
 Wij finnan well på någon Ort.

Caspar.

W Edh synnerligh Lust och Behagh /
 Haa wij hört tin Discours idagh /
 Att tu Propheren Daniel
 Förklarar haßuer rätt och Will:

Och

Zwla-Comœdia.

67

Och cherra witna en alleen
 Propheeterna vthi gemeen;
 Vthan och Himlens Firmamene /
 Vthwijsar hans FrögdeAdvent.
 Ther öffuer tagh migh frögdat haar /
 När tagh sågh först then Snerian flaar
 Bestimer nu thet vara så
 Som tagh haar förra tänckt vppå.
 Och vill tagh gerna sölia tigh /
 En skal tu wenta effter migh.
 Men först skal vara wårt beslut /
 Hwar som wij skole lända vth /
 Att wij then Herren måge see /
 Then Snerian nu mon öf betee.

Balthasar.

Jagh myckes en behöffuas bör /
 Ther man så mytit effterspör /
 Hwar han som bäste Wägen är /
 Att till then höge Herren får.
 Iuffren är en Predicant /
 Som gör öf Wägen well bekant /
 Then samma är then Sneria klar /
 Som man lenge bestådar haar /
 Kan se thet en Guds Ängel är /
 Som vppå Neesan blir öf när /

Wij

Wij lagom snart therföre till /
 Swad till Keesän behöffuas will /
 Och gör om så wår högsta stijt /
 Att wij som snarast kommom tijt /
 Ther som then store Herren är /
 Then fordom och Israels häär /
 Iedsagar haffuer Nat och Dag /
 Medh eld och moln / sigh till behagh /
 Genom then wilda Ödemarek /
 Medh wellidigh Hand och Armen starck /
 Therföre synes wara bäst /
 Att wij idagh / ja / alt som måst /
 Och lagom till att färdas fore /
 Will Gud / bort till förnembde Örr.

Melchior.

Iagh och ther gerna göra will.
 D att ther kommo snart ther till /
 Näst när nu nogh bewissat är /
 Messias wara kommen här /
 Ther på iagh haffuer alt ospart /
 Fast intet meer skall wara qwart.
 Iagh wender alldrig förr igen /
 För än iagh råtar Frelsaren.
 Swarföre willien i som iagh /
 Så lagom alt till redz idagh /

Att

Att wij i Morgon kommom fort /
 På resan bort at samma Ort:
 Wij måste och ther tenckia på /
 Att wij thomhändt' ey komma må.
 Wij böra medh oss bära fram /
 Guld / Rökelse och godh Myrrham.
 Jaah tror wist att han ey försmår /
 Then Kinga skenck han aff oss far.
 Gudh gifue wij först komraom tije /
 Och sedan medh Frögd åter hijt.

ACTUS V. SCENAI.

Herodes Ascalonita weeflagar
 öffuer then nyfödde Juda Ko-
 nungens födelse / och hoos Clerke-
 rije sigh rådhsrågar.

Herodes.

¶ If Gud; nådh wij från Ascalon,
 Herodes Antipatri Son /
 Förordnadh först till en Terrarch /
 Thernåst aff then store Monarch.
 Octavio, rätt well belönt /
 Och till en mechtigh Konung trönt.

Bsh

Behöffuer heela Juda Land /
 Ther bleff befalt vthi vår Hand.
 I Capitolio i Rom /
 Ther från then höga titul kom /
 Om man thetta är leffua får /
 Are tre och trettio år /
 Alt sedan wij begynce på /
 Vårt Regemente förestå /
 Wij haßue ther i idkeliß
 Haßte store Tumult / Vproor och Kriß /
 Som Judarna haßua ofß giordt:
 Men wij troo / ther är wißda spordt /
 Huru wij haßua redeliß
 Beralat them / som särtia fiß
 Emot sin höga ößfuerheet /
 At andra låta blißfua ther /
 En gång låte wij rerre hån /
 Well Siwertio Judeske Mån /
 Som ibland Råder räcknades /
 Hvilket och strax vprecknades:
 Förmeentom sedan i godh Frißdh
 Besittia Landet längan tißdh.
 Men än will en förändring see /
 Som wij förstå aff fremmande /
 Som äre i från ößterland /
 Och ther beklåda höge Strand /

Iwla Comœdia.

71

The wäll öffuer rry hundradh miß
 Förrefet haffua alt hijt till.
 The haffua hoos of warit här /
 Och frågar hwar thet barnet är /
 Som Juda Konung wara skall /
 (Then fråghan i wår öron gall)
 The sade och en Stierna ny
 Sigh haffua sedt / stå vnder sky /
 Som wisseligh thet wirtnet bår /
 Att Juda Konung södder är.
 Och äre thesör komne hijt /
 Att the här från må reesa tijt /
 Och honom större åhra tee /
 In öffuerheren plågar see.
 Här öffuer swåra gruffua sigh /
 Hela Jerusalem medh migh.
 Wij haffua nu citerat hijt /
 Medh hast thet ganska Clerkerijt /
 Och then Skriffclårde hoop och så /
 Att wij aff them försara må /
 Hwar som then Konung södas skall
 Som roop går om i Werlden all.
 När wij begynre fråga them /
 Strax sade the: I Bethlehem.
 Hwar före wij the wisse Mån /
 Hijt fordra wele / strax / förr än

F

The

Theressa bort / och råda them
Att draga bort till Bethlehent.

ACTUS V. SCENA II.

Medh stor föröndran tala the
wisse män, sigh emellan om then
herlige Jerusalems Stadz / såsom
och om templets bygning.

Melchior, Caspar, Balthasar.

Melchior.

Wij äre mine Herrar får /
Från stärran orter komne här /
Wntit haa wij perlustrerat,
Land och Städer peragrerat,
Om iagh för Sanning säija skal /
Iagh haffuer i min luffstidh all /
En sådan Stad rätt alldrigh sedt /
Som så är bygd / och så tillredt /
Sij / hwilka murar och Castell!
The äre gjorde mechta well.
Kundelar / Torn / ja / Hwisen all!
Rätt slijta man napt sinna skal:
Iagh ehenna staden recknar nu /
Ibland the Werldjens vnder Siw.

Act

Iwla-Comœdia.

73

Ach! hwilket Tempel thetta är/
 Thes lijke en i Werlden här
 Kan finnas / iagh wist säija må/
 Jagh troor i sannen thet och så
 Aff Guld är thet vstofferat /
 In och vrbhan polierat,
 Diana Tempel haar iagh sedt /
 Thet är well kosteligh beredt/
 Thet på aff hela Asien/
 Arbetade mång rusend Mån/
 Hundrade och trowo åhr /
 Som mångeståds beschriffuit står /
 Men thetta Tempell som här står/
 Diana rått widt öffuergår.

Caspar.

D Sanningen rått säija må /
 Thes lijke wij alldrigh see så.
 Sij! Jagh bekenner nu för tigh/
 Annu är itt som felar migh/
 Att see then stora prydligheet/
 Thet sköna Hwosens Härligheet
 Christum: medh sina gäffuor all.
 Hwem är som han widh liknas skall?
 Jagh troor wist han widt öffuergår/
 Alt thet i Werlden finnas mår.

S ij

För

För honom wij then wägen lång/
 Haareesat genom landen mång.
 Wij willtom incher wenda om/
 För än wij kommom till thet rum/
 Ther som then höge Herren är/
 Wär frelsare och Konung får.
 Ätom of gå åter igen/
 På Slottet wy till Konungen/
 Och höra hwad han bringar an/
 Och hwad rådhan of giffua kan/
 Huru wij skole komma fort/
 Till wårt förstålte mål och ort.

Balthasar.

Nu well/wij wele hasta of/
 Att wij snart komma inå wår loof.

ACTUS V. SCENA III.

Herodes frågar the wijse män/
 om then nyfödde Juda Konun-
 gen/hwar han är till finnandes/
 tillsäggher them sina Trabanter
 på Reesan/och att han will them
 medh Proviante försörja.

Herodes, Melchior,
 Caspar, Balthasar.

Hero.

Herodes.

Wyrdige Herrar wijse Män/
 Som haffua giordt Ehr mödä then/
 Och kommit hit till Landet wårt /
 Ifrån så widt belegen Ort.
 Och haffuit fram en Propheeti/
 Alt om en Juda Konungh ny/
 Som född skall wara i wårt Land/
 Som nu regeras aff wår Hand:
 I haffuen och så frägar oss /
 Hwart i må ställa eder foos/
 Att i then nyia Konungen /
 Nu mågen finna snart igen /
 Honom guld och skäncker bära;
 Och beree all annor åhra.
 Ja/ åhra honom vthan mått/
 Thet åhr i w thet edert vpsätt.
 Här till eder bewefat haar/
 I Österlanden Stiernan klar.
 Hwarföre haa wi Clerkerijt
 Tillsamman fodrat/ och med slijt
 Aff prästerna the lärde männ/
 Behfrägar hela saken then/
 Och granneligen/på hwad Ort/
 Messias skulle födas/spore.

Ett sådant svar gaffs oss aff them:
 I Juda Staden Bethlehem.
 Gud sielssuer haffuer talat thet/
 Genom Micheas sin Prophet.
 Nu haffuen i till pricka hörde/
 Hwad Schriffteen haffuer här om rörde.
 I weten och well ihenna saak/
 Tijt reesen nu i sachtia maak.
 Wij weele aff eder Wijsheet/
 Reti gerna och förnimma thet/
 När Stiernan först bleff eder waar/
 Som eder hijt ledsagar haar.

Melchior.

S Formechtig Konungh Herre kår/
 Som oss en Nådigh Herre år.
 Wij tackom Eders Majestet/
 För Nådhe stoor och Gunstighet/
 Som nogsampt oss bewijsat år/
 Then tijdh wij haffwom warit här.
 Wij williom i all ödmuckheet
 Seetill at wi förrienom thet/
 Och prijsa Eder Majestet/
 För sådan stor benågenheet.
 Hwad som arlangar thet begår/
 Om Stiernan som oss syntes thår.

Så är thet itt fierdedels år/
 Fran thet hon kom för ögon wår.
 Wij haffua reest tw hundradh mill/
 Och öffuer tretingo thet till/
 Igenom Land och Rijkten mång/
 Thet är iwen Wagh temligh lång/
 Förr än wij kunde komma hit/
 Och haffuow än itt stycke titt.
 Wij haffuom haft mång tröttan stund/
 Och mödat oss så margelund/
 Ja/reesat både Dag och Nat/
 Och tijmar såå tillbaka satt.
 En längan tijdh behöffues thet/
 Till sådant/weet Ehr Majestet.

Herodes.

Thet som I för oss haffuen sagt/
 Thet tagom wij i granna åcht.
 Förfoghen Eder thet för tijt/
 Till Bethlehem/och sedan hit
 Tillbaka kommen till oss här/
 Att wij och effter wårt begår/
 Then Juda Konung hellsa må/
 Och åbra honom lijta så.
 Wij wile Ehr med commeat
 Försörja / och stort Comit.

Caspar.

D Her är en Konung/wårt begär/
 Att wij Ehr göre thet beswår/
 Wij tackom Eder Majestet/
 För nåde stor och gunstigheet/
 Os är aff nöden reesa fort/
 Till then Berlehemiske Ort.
 När som wår saak förrättat är/
 Strax kommon wij tillbaka här.

Herodes.

H Er Persianisk Byrdigheet/
 Är åhra wård som man well weet.
 Hwarföre welen i försmå
 Then åhran Eder biudas må?
 Och taga en någon Erabant
 Medh eder/eller Proviant?

Balthasar.

W i tackom Eder Majestet/
 För åhran then os är bereedt/
 Wij tro att ingen sahra är/
 Emellan Berlehem och här/
 Ja/Proviant behöffues en/
 Till en så fore och ringa wågh.
 När wij först haffua kommet tijt/
 Strax ryckiom wij tillbaka hijt/

Dch

Och sånom huru thet står till/
Som Ederet Manster haffua will.
Herodes.

Börer som Eder synes bäst /
Wijtale meer medh Ehr härnäst.
Seer till art i snart komme här/
Och dröjen icke länge thär.
Balthasar.

Wij göre effter Ehr befell /
Gud han beware eder well /
Och spare eder frijst och sund /
Thet önske wij aff Hierrens grund.

Herodes.

Wij önskom och thet sammaledz /
Att eder wellgår alle städz.

ACTUS V. SCENA IV.

The wijse Män borttrapte stier-
nan/emedan the ginge och skoda-
de Stadzens Jerusalems / så och
Templets bygning / hwar öffuer
the nu klaga.

Melchior, Caspar, Balthasar.

F 5

Mel-

Melchior.

Ach ach! eu stemma Jäfengheet/
 Som wij i dagh här haffua sedt/
 Tu haffuer medh titt Präll och Pracht/
 En sådan ångest of pålagt/
 Att Siernan then är nu sin loos/
 Som här till haer ledsagat of
 Till Judæ Land/wår Edle Skatt/
 Nu är för Dagen worden Natte.
 D att wij hade en thet stått/
 Idagh så mykit eftergått.

Caspar.

WErdslich Pracht han wåro sijn/
 Om hon en förde skada inn.
 Thet Himraelska förtager hon/
 Att en thet på en reuelia mon/
 På sidstonne drager hon fram
 Spott/Harm och Wee/och ewigh Stam.
 Thet som wij nu förnimmom wel/
 I thet wår trogna wåghgesell
 Är borro som från landet wårt/
 Of lyst i Juda Landen bårt.
 Ach! huru bliffuer med of rå/
 Om wij en reesan ånda få?

Zwla-Comœdia.

81

Nu är försvunnen Sriernan klar /
Som oss här till ledsagat haar.

Balthasar.

Det klagar iagh och sorgeligh /
Doch tänker, ack Gudh bättre migh
Men sij! hwad är ther som iagh seer
Dhr mollnet till oss komma neer /
Wist icke Gudz Underwerck ther är /
Somen tillförne synt är här.
Sij! therom iagh bekymrat war /
Ther seer iagh rätt nu oppenbar /
Sij! ther går nu war föllieslagh /
Som oss fölgt haffuer Nat och Dagh.
Melchior.

Si Sriernan war / iagh gläder migh!
Mitt Rodh och Sine frögdar sikh
Nu wele wij fort sättia an /
Dh föllier war tro ledesman.

ACTUS V. SCENA V.

The wijse Mån hellsa Mariam
och Joseph / sampt Berthenes
Messiam / och offra honom sina
skendor: Dffuer hwilket Maria
sikh föröndrar / att fremmande
Hedningar honom sådan stoor
åhra

åhra göra / och honom tillbiddia /
 effter förrättade årandet biuda
 the Valet och godh Nat.

Melchior.

Si! här är Staden Bethlehem /
 Jagh tror wist wij här finna them.
 Medh Lust och Frögd gå wij här in /
 Och sökiom up then Herren siin.
 Wån sij / hwar är nu Stiernan wår?

Caspar.

Du offuan thetta Hwsett står.
 Kan ske wij måste här ingå /
 Att wij här barnet finna må.

Balthasar.

Ell sell Jungfru / medh nåde full /
 Tigh ware Herren myktir hull /
 Wist är medh tigh then högste Gudh /
 Tu myktir dygderijka Brudh.

Melchior.

Rijdh ware tigh O Jungfru skär /
 Som Frelsermansens Moder är.

Caspar.

Bland Quinnor tu wellsignat åst /
 Ja / fram för andra alldra måst /

J thet.

Ivle-Comoedia.

83

I het tu Frelsermannen wår /
Till Werlden haffuer fodt i år.

Maria.

Lack haffuen Herrar alle ere /
Sör åbran theni of beree /
I het i till of kommen här /
Och söken Eder Frelsar får.
Men (om jagh dristigt spöras)
Säger hwad land i kommen fræ?

Melchior.

Här på wii giffue thetta swar /
Tigh tycke / Edle Jungfru klar /
Från Persien wij komme hijt /
En lång Wågh haa wij åter tijt /
På wårt språk / Magi here wij /
Brhaff wår Konst / Astronomj.
Wii äre och försarne i
Mång flere andra Konster frij /
Hwad som wij ifrån yngdom wår
Förfarit haffua år från år /
Till thetta stunden stieligh /
Thet haffuer nytto stor medh sigh.
Besynnerligen thet wij haa
Förnummit aff Propheterna.

Ty

Ty alles theas Prophetij /
 Åhr ijdel Sanning werom wij.
 Ja / thet och att Gud; Genda Son /
 . Medstiga skulle aff sin Thron /
 Och komma hit på Jordenna /
 Att bliffua en sann Menniskia.
 Aff Himmelen bleff oppenbaar /
 Att Herren then nu födder war /
 Ty en owahnlig Stierna klar /
 Os hit till Ehr ledsagar haar /
 Medh then förstärcke Gudh wår troo /
 Och gaff os i wårt sammwee roo.
 Strax hade wij os samman satt /
 Att Keesa både Dag och Nat /
 Och föllia thenna Stierna nny /
 Till Land och Stad / till Torp och Byh /
 Till thes wij måtte finna then /
 Som är then rätte Frelsaren.
 Först wille wi rå fråga them
 Som bodde i Jerusalem /
 Och bädo så i Kongens Hoff
 Om audientz / och gort förloff /
 Han os bewijste Gunst och Råd /
 Och bödh thet andeliga Råd /
 Sigh sambla in för sitt Förmaak /
 Ther han rå hörde thenna saak.

Först om thet war Jerusalem /
 Then nyia Juda Konungs Heem?
 The sade ney: Men Betlehem:
 Thet swaret fick han rå aff them.
 Befalte of så draga hijt/
 Och sedan åter ågen tijt /
 Nu/ Gudh skee loff/hår år war foos /
 Tijt som wi hade årnat of.
 Wij hassua både Köld och Frost/
 I många wefor vilstå måst /
 Men nu år borte alle beswår /
 Ty wij tin Son nu sinnom hår.
 Hwar år han/ lätt of båra fram/
 Guld/Rökelse och godh Myrrham.
 Wij wete att han år Gudz Son/
 En Konung ifrån Himmels Thron/
 Han år en Prest ewinnerligh/
 En Tröst them som tillbidia sigh.
 Then trona will iagh allridh haa/
 Han år sann Gudh och Mennistia.

Maria.

Ghwilken diupheet wara mon /
 I Gudz Wijsheet och Kennedom!
 Dhuru längh/wijdh/högh och bredh /
 Är Gudz wijsa Försehtigheet!

Högt

Högt är well Himlens firmament,
 Ifrån Jordennes fundament,
 Men mykt högt hans vägar gå /
 Och från war Hiertans tanckar stå /
 En Fader haffuer myktin wee /
 När han sin käre barn skall see
 Att lijda Nödh och illa gå:
 O huru grämer han sigh tå!
 An Gudh som högste Fadren är /
 Och haffuer sina mehra får?
 Han öffuer them förbarmar sigh /
 Som elska honom Hierteligh!
 The ware stora eller små /
 Hans Nådewerck the allenå.
 Jagh twifflar om thet mögligt är /
 Att nägen Moder sitt barn får
 Förgåta kan / och platt vthslå
 Aff Hiertat / och ey tenckia på
 Then Kärleck som en lijkwel bår /
 Till then sin egen lijf frucht är?
 Om thet nu kunde hända så /
 Att en så elack finnas må!
 Så är thet doch omögeligh /
 Att Gudh så skulle ställa sigh /
 Att han them kan förgåta plat /
 Som ha a sit hopp till honom satt.

Han

Iwla-Comœdia.

87

Han förer them medh sinne Hand /
 Bort till thet råtta fosterland.
 O huru oransafeligh!
 Ihr Herrans wagh! Jagh vndrar migh
 Och huru obegriipeligh!
 Hans domar äre hwar för sig!
 Hans Hiertans tanckar och Förstand/
 Hwem är som them utmärtha kan?
 Hoo haffuer Herrans sinne kende /
 Och ther aff wetat hans Intent?
 Hwij spelar han så vnderligh /
 Och hedrar migh så synnerligh.

Caspar.

För Sanning iagh ther säija kan /
 Att lijken tin man alldrigh fan
 Annu i thenna Werlden här /
 Fast ån man söckte här och thär.
 Om man om dygder tala will /
 Hwad Jungfrw är i Werlden till /
 Hwar finnes hon på Jorderijf /
 Som vchi dygder är tigh lijf?
 Om iagh om Adell tala will /
 Hwem finnes tå i Werlden till /
 Then så högh Herre wara mon /
 Som thenna tin eensfödde Son?

G

Then

*Jagha för
 hus Jo
 Bristo.
 w/ halta
 förstäl om
 Cæsar Octa
 vis B.
 Quodiga
 p. u. u. u.
 m*

Then store Alexander sijn/
 Som måst togh heela Werlden in;
 Octavius som Kaysar är /
 Och haffuer Regementet här;
 Tin Son till fora falla må/
 Om elliest well medh them skall gå.
 Och om alt skal succedera,
 För sin Herre respectera.
 Wij äre therför komme här/
 Att wij må efter wäret begär/
 Hans Guddoms höga Majestet/
 Tillbidia i all ödmuckheet:
 Hans hellga Mandom lijka så/
 Ty en Person thet wara må.
 Min Herre Gudh och Frelsare /
 Hvad ähra skall iagh tig betee?
 Tu äst min Klippa / och min Borg /
 Hielp migh aff all min Nödh och Sorg/
 Tu äst min Fader / iagh titt barn /
 Frels ru migh ifrån Satans garn.
 Ach Hierrans Illia / Jesse Root/
 Ach wee then som tigh gör emoot.
 I waggan lägger iagh en tigh /
 Förre än tu haar wellsignat migh.
 Iigg nu ther lichtet Davids Green /
 Iagh tager tigh strax vp igen.

Iwla-Comœdia.

89

Balchasar.

Ach Broder kåre Hiertans wen/
 Tu åst then råtte Frelseren /
 Hvad åhra skall iagh göra tigh?
 För åhran then som nu skeer migh!
 Ty iagh på mine armar bår
 Gud; och Marixæ Son så kår /
 Min Frögd/min Lust/min Herre Gudh/
 D att iagh hålla må tin Budh;
 Iagh kan ey döllia kårleck then/
 Som iagh har till tigh Hiertans wen.
 Hålt stilla lirket: ån en gång.
 Nu år migh tijden intet lång.
 Ligg nu vchi tin Moders Stöf/
 An får tu intet soffua sött.

Melchior.

Min Herre Konung och min Gudh/
 Hielp migh att wandra i tin Budh/
 Tu åst then rehta Hielten båd /
 Som haffuet ale vchi titt wald/
 I tigh står all min Saligheet /
 Min Frögd/min Lust / min Herligheet/
 Tu åst min Hiertans högste Tröst /
 Och haar migh reda återlöst:

G ij

Ty

Ty tu haär i omfårelsen /
 Bewijst tigh wara Frelfaren /
 Titt dyra Blodh tu ther först låt /
 För all min Synd: nu weet iagh ther.
 Nu Herre Jesu lär tu migh /
 Aff Hiertat rätt at elska tigh.
 Säggh migh sielff/hwad för Loff och priff /
 Iagh bör tigh göra Herre wijs /
 Iagh will tin Godheet alle stund
 Berömma och aff Hiertans grund /
 Och rätt så länge iagh är till /
 Iagh alldrig återwenda will.
 Iw mera iagh täncker på tigh /
 Iw kärare ta ästu migh.
 War tu ta min/ty iagh är tin:
 Min Frelfeman och Herre sijn.

Caspar.

Ghjelte och Fridförste högh /
 Tu Hiertat mitt in till tigh bögh /
 Och rungan min regera så /
 Att hon tigh wärdigt priffa må.
 Ther är sant/ iagh är stofft och mull /
 Doch är iagh lijkwell Frögde full.
 Och såsom Hiorten ropar fast /
 Och skyndar sigh alt med en hast

Titt som han friskt wår finna mår/
 Ther medh han törsten sleckia får:
 Nått äffuen så stod till medh migh/
 För än iagh nu fick skodarigh.
 Tu äst Guds Faders Edla Ord/
 Tigh hörer Himmel till och Jord/
 Och hwad som ther i finnas kan
 Är titt/tu sanne Gud och Man/
 Hwar för syns ey behöffuar ther/
 Att man titt höga Majestet
 En sådan skenck till handa bår/
 Som vthaff Jorden samlar år.
 Doch effter tu en liten tiidh
 Will wistas här/D. Herre bliidh/
 I synligh mätto/weet hwar man
 Att något well behöffuas kan/
 Till tigh och tin förälldrar får/
 Som äre och nu här of när.
 Tagh förthenckull vthaff wår Hand/
 Ther som wij haa förde vhr wår Land.
 Och ähre thesse Skäncker tree/
 Bess Myrrham / Guld och Rökelse.
 Wij till begraffning skäncke tigh
 Myrrham / ty ther well skickar sikh:
 Till Offer tienar Rökelse:
 Till Kronan Guld wist bruka the.

Nu hafua thesse Gæffuor tre /
 En synnerligh bemerkelse /
 Myrrham betynder Pijnan all /
 Som tu på Jorden lijda skall /
 Först / stor Bedröffuelse och Nöd /
 Och alldra sidst then bittra Död /
 Hoos Fader tin i Himmels högd /
 Är thet en söde lucht / och till Frögd.
 Han skall och tigh sin kære Son
 En gyllend Majesteriff Cron
 Pasettia / och tigh göra list
 Medh sigh i höga Himmeltijf.
 Altså och warder war Natur /
 Öphögd öffuer all Creatur.
 O Under öffuer Under all /
 Ite barn försoning bliffua skal /
 Emellan Gudh och Menniskian /
 Then vplust är / han thet tro kan.

Balthasar.

L N Engla tungo tienar migh /
 Så frampt iagh skall berömma tigh /
 Tu Hielte öffuer Ysrael /
 Som allom wees at hielpa well /
 Ty iagh kan en med Tungan min
 Nog sampt beprisa Godheet tin /

Fast ån iagh hade så mång Ord /
 Som sand i haaff och stoffe på Jord /
 Om iagh nu woro ån så wijs
 Som Salomor / then som fick prijs
 Aff allom för sin Wijsheet stor /
 Hwars lijke en på Jorden boor:
 Allena thetta säger iagh:
 Så frampt thet skeer tigh till behagh /
 Lätt fara Herre i godh Friidh /
 Ein Tjänare på thenna tijdh /
 Förty min ögon haßua sedt /
 Tijn stora Nåd och Saligheet /
 Som tu för Judar haar beredt /
 För Hedningarna sammaleedh /
 Jtt dius som them kan lysa well /
 Till Prijs rit Folke Israell.

Joseph.

Wirdige Herrar / wiise Mån /
 Gudh löne eder wäll igen /
 För åhran J migh göra må /
 Min Jungfrw: hennes Son och så.
 Han löne Ehr här timeligh /
 Och sedan thet ewinnerligh.

Melchior.

A De / nu reesom wij här frå /
 Att wij oss heem begiffua må:
 Ade / tu Edla Jungfru skår /
 Som både Moor och Jungfru är ⁊
 Ade / Jesu / tänck vppå migh /
 Min ögon råte nu watna sigh.
 Joseph som Fosterfadren är /
 Ade / och haff then poicken kår.
 Farer nu well alle tillij /
 Wij mötas well i Himmetrij.

Caspar.

F Ar well O Jungfru dyrebar /
 Far well tu / Jesu Fosterfaar /
 Far well höghåbradh Frelserman /
 Jagh alldrigh tigh förgåta kan.
 Jagh skils från tigh medh Kroppen här /
 Men Hiertat är tigh alltiidh när.
 Far well min Hiertans högsta tröst /
 Tu haffuer migh iu återlöst.
 Joseph tagh barnet i godh acht /
 Medh Jungfrun tin / haff och godh Nat.

Maria.

W i se wyrdige Herrar kår /
 Täck's Chr en längre töffwa här?

Bal.

Balthasar.

Achney / O tycke Jungfrw sijn /
 Wij tacke tigh för willian tin /
 Wij moster rätt nu reesa fore /
 Bort till wårt Hws / och Heem / och Dret /
 Godh Matt Jesu aff Hiertans grund /
 Haff mig i minnet allan Grund /
 Far och så well O Jungfrw skön /
 För alt godt / wari Gud tin lön.

Maria.

Haff tack min Herre / far och wäll.
 Gudh alle Ehr till Liiff och Siäl
 Beware / medh sin Guddoms Macht /
 Han hälle öffuer Eder wacht
 På Wägh och Striigh i allan stand /
 Och hielpe Eder friff och sund
 Heem till Ehrs egie Foster Land /
 Och bäre Eder på sin Hand.
 Sidst vchaff Hiertat önskar jagh /
 Att alt må finnas i godh lagh /
 När som Jifran reesan then /
 Till Edre kommen heem igen.

—(o)—

EPILOGUS CONSTANS

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΕΙ five
recapitulatione.

Haffuen korteligen hørdt/
Hwad nu på stunden är fram-
fördt/

Att huruledes Menniskian
Först föll / och sedan nåde fan/
I thet att Gudz Barmhertigheet /
Med Mose Lagz Kettferdigheet /
Till sådan en förlikning kom /
Att Menniskian Gudz strenga dom
Vndgick / och så thet Quaal och Wee /
Som war beredt i helfsuete.
I thet gjorde Fadrens kärleck stor /
Och Sonsens then som nederfoor
Vthaff sitt höga Himmelriik /
Togh Mandom sann / och wardt oss
lijf /

Doct

Dock vthan Synd / för hwilken wi
 I denna Werld en äre frij.
 I rättan tijdh kom han här nedh /
 Och soor vthi en Jungfrus quedh /
 Wardt Menniskia och ledh stor Nöd /
 För oss / och sidst then bittra Död /
 På thet wi måtte bliffua frij /
 Från Satans Wäld och Tyrannij.
 Allt thetta bleff aff Englarna /
 Förkunnat Först för Herderna /
 Att samme Herren södder war /
 Som mången effeer långtat haer /
 När Sathan thetta weta fick /
 Medh sitt Partij han till rådz gick /
 Och mente hindra thetta Werck /
 Men huru gick thet ? hör och merck :
 Hans rike bleff förstört i grund /
 Well förr / men doch måst på them
 Att thet en meer vprättas kan / (stund /
 Ther aff är glad hwar Christen man /

På samma tijdh bleff oppenbaar /
 Att Medelbalcken fallen war /
 Och Hedningarna kommo inn
 I fårahuset samma sinn /
 Thet man strax ther aff kunde see /
 Att österländske Herrar tre /
 The kommo till Jerusalem / heem /
 Och sporde hwar som war hans
 Som en ny Juda Konungh war /
 Thet märckte the aff Stiernan klar /
 Andock the vthaff Daniel /
 Thet och tillförna wiste wel.
 The Andelige sade them /
 Att thet war vthi Bethlehem /
 Tijt reeste the och funno ther /
 Sin Herre Gudh och Frelsar kär.
 The honom tå strax offrade
 Guld / Mirrham och godh Kötelse /
 Och Drogho sedan åter heem
 Till österland / från Beehlehem.

Hwad meer är / om the wisse Man /
 Och om the kommo heem igen /
 Och om Maria länger quar
 I Bethlehem tå sedan war /
 Thet spar man till en annan gång
 Ther till behöffs en dagh well lång.
 Tack hassuen I som hassuen bisdt /
 Till thes thet uthfördt bleff så wijdt /
 Nu ändas och beslutet mitt /
 Står vp och går hwar heem till sitt.

F I N I S. Z w a l

[Faint, mostly illegible handwritten text in cursive script, possibly including a signature or address.]

[Handwritten numbers and symbols, including several instances of '16' and '16°', possibly representing dates or measurements.]

[Faint handwritten text, possibly a signature or a name, located at the bottom of the page.]

Gulbrandus Gemyllander
et alii
anno regni J. 28 Novbris

16 16
210
210

Gulbrandus
Gemyllander
anno regni J.

J. 2. Augustij

